

Lesy v ČR

Turistické a rekreační využití lesů patří k nejmladším funkcím lesa. Rozmach dopravy, především pak automobilismu, přiblížil dnes les lidem z měst. Statistiky ukazují, že stále více a více lidí vyhledává zdravé prostředí lesa, aby se zde zotavilo, aby alespoň na krátký čas uniklo přetechnizovanému prostředí velkých měst a průmyslových oblastí.

Jaké jsou důvody tohoto jevu? Je to jenom proto, že les je ideálním přírodním společenstvem k rekreaci, ke krátkodobému i dlouhodobému pobytu pro své přirozené prostředí, zdravé klima, že je ostrovem klidu? Dnešní moderní společnost vyhledává les a lesnatou krajinu jako zdroj zotavení cílevědomě. Z různých průzkumů veřejného mínění je zřejmé, že 76 % lidí vyhledává les jako prostředí pro rekreaci, přichází sem s cílem načerpat zde nových sil, odpočinout si a zotavit se. Z toho 90 % do lesa chodí i mimo dobu dovolených, prázdnin a svátků; 63 % návštěvníků přichází pravidelně, nejméně jednou za měsíc.

Rostoucí nápor lidské společnosti na rekreační a turistické využívání lesů, významný zvláště v kulturně a průmyslově vyspělých státech, přináší s sebou řadu závažných problémů, jejichž řešení jak ve vztahu k lesu, tak k lidem leží ve značné míře i rukou vlastníků lesů a lesů.

V oblasti vlastní rekreace patří k nejdůležitějším problémům především podíl lesa na rekreačním potenciálu krajiny, usměrnění rekreace v lese, požadavky na estetickou hodnotu lesních porostů, na technická zařízení pro návštěvníky lesa a zdravotní význam lesa.

Samotné lesní hospodářství pak tíží problémy ochrany lesních porostů a zařízení patřících k lesním majetkům před negativními vlivy rekreace, úkoly pěstování a hospodářské úpravy lesů s převládajícími rekreační funkcí a v neposlední řadě i ekonomické dopady rozvoje rekreační funkce lesa na ekonomiku jednotlivých lesních majetků.

Zcela zvláštní problémy lesníkům přináší veřejností tolik oblíbená rekreace v podobě chataření. Tímto druhem rekreace jsou některé naše regiony doslova zamořeny a esteticky zničeny hromadnou výstavbou chat. V roce 1968 bylo u nás téměř 100 tis. chat, v roce 2001 pak skoro 450 tis. V počtu chat na obyvatele jsme druzí na světě, předčí nás pouze Švédové. Problémy vyplývající ze vztahu člověka turistu a rekreaanta k lesu a přírodě vůbec do budoucna porostou úměrně s růstem rekreace v lese. Tento vývoj je ovlivněn již samotným přírůstkem obyvatelstva na Zemi a rozvojem techniky. Jestliže v době římského impéria žilo na Zemi asi 250 mil. lidí, v roce 2007 dosáhl počet obyvatel planety 6,5 mld., a dále poroste. Plocha zeleně se naopak silně snížila, průměrná výměra lesa na jednoho obyvatele poklesla z 1,5 ha v roce 1970 na současných asi 0,4 ha.

Čím více lidí bude žít na menším prostoru, čím více lidí přijde do určitého prostoru přírody, tedy i lesa, tím silnější v nich musí být vědomí, že po jejich odchodu musí mít navštívený kout přírody dále plné rekreační hodnoty pro další návštěvníky. Je nutné lidi od dětství vychovávat, prohlubovat jejich znalosti o životě přírody tak, aby si vytvořili ohleduplný a šetrný vztah k ní, utvrdit v nich vědomí, že bez zdravé přírody nemohou zdravě žít.

Sociologické požadavky na rekreační funkce lesů

Útěk kulturního člověka do přírody, především do lesa, je dlouhodobý jev. Bude se dále rozvíjet a problémy vztahů mezi rekreačními potřebami společnosti a lesním hospodářstvím budeme muset stále znovu a znovu řešit.

Účelné plánování turistického a rekreačního využití lesů musí proto spočívat na objektivních znalostech vzájemných vztahů a požadavků návštěvníků lesa k lesu, lesnímu hospodářství a naopak. Zatímco požadavky na chování turistů a rekreatantů v lese byly již dávno přesně specifikovány, zvyky, názory a požadavky návštěvníků lesa se stávají předmětem studia teprve v posledních desetiletích. Řada demografických šetření v různých evropských zemích dala dílčí odpovědi na otázky vztahu člověka-návštěvníka k lesu jako prostředí rekreace. Při určitém zobecnění je vhodné se s výsledky seznámit.

Například 20 % lidí prochází lesem samo, 80 % s příbuznými či známými, 51 % navštěvuje les jednou týdně, 35 % jednou měsíčně. Pouze 10 % přichází do lesa jen, aby pozorovalo přírodu. Pro 95 % lidí je les významným zdrojem blahodárných účinků, zajišťuje čistotu vody a vzduchu, chrání klima, je vhodným místem pro rekreaci. Dnešní stav a složení lesů vyhovuje požadavkům 70 % návštěvníků, 75 % nechce k rekreaci bezlesou krajinu, pouze v horách mají rádi vyhlídky do krajiny; 90 % návštěvníků žádá zlepšení příjezdových komunikací a budování odstavných parkovišť.

K cestě do lesa používá 34 % návštěvníků veřejný dopravní prostředek, 35 % vlastní auto, pěšky přichází 31 %. Převládají rodinné návštěvy (56 %), na skupiny známých připadá 32 %, jen 12 % je osamělých návštěvníků. Nejvíce návštěvníků přichází 1x týdně (65 %), 1x měsíčně 19 %, denně přichází 7 %. Nejoblíbenější dobou k pobytu v lese je jaro a podzim, tedy „barevná“ období (24 %), dále léto (19 %), v zimě přichází 13 %, 20 % nepreferuje žádnou roční dobu.

Doba návštěvy trvá u 35 % celý den, odpoledne přichází 30 %, dopoledne 16 %, na 2 hodiny 16 %, na jednu hodinu pouze 3 %. Důvodem návštěvy je u 23 % klid a uvolnění, u 21 % dobrý vzduch (klima), u 19 % procházka a toulky, 16 % přivádí láska k lesu, 14 % se zajímá o pozorování života přírody, 75 % je příležitostných sběračů lesních plodin a hub.

Návštěvníci vyhledávají především úzké stezky (69 %), jen 21 % dává přednost širším lesním cestám. Značkováné cesty chce 79 %. Volný pohyb v lese mimo cesty potřebuje 48 %, 52 % se spokojí s chůzí po lesních cestách a pěšinách. Pro založení odpočinkových míst jsou podle názoru návštěvníků vhodné okraje lesa (35 %), světliny (29 %), starý porost (14 %), houštiny (5 %); 17 % však dává přednost odpočinku v prostředí lesní restaurace.

V rekreačním vybavení lesů je všeobecně pocítován nedostatek odpadkových košů, laviček, zdravotních zařízení, zdrojů vody. Návštěvníci požadují zřizování naučných stezek, přístřešků, vyhlídek, míst k táboření, dětských hřišť a parkovišť.

Jakou tedy mají lidé představu o ideálním rekreačním lese?

- 88 % návštěvníků vyhledává les bohatý na maliny, borůvky, houby a jiné lesní plodiny;
- 65 % dává přednost smíšenému jehličnato-listnatému lesu;
- 72 % dává přednost snadno dostupnému, blízkému lesu, dosažitelnému během půl hodiny;
- 50 % chce lesy příhodné pro turistiku a sport;
- 48 % vyžaduje les pro klidné procházky vpřírodě a odpočinek
- 46 % má zájem o občerstvení v restauracích
- 57 % má zájem o vyhlídková místa s rozhledy.

Závěr

Ve svém souhrnu představují požadavky návštěvníků lesa značné investice v oblasti technického vybavení lesních majetků. Je otázkou, jak tyto nároky finančně zajistit, zda půjdou k tíži vlastníků a správců lesů, zda se na nich ve významnější míře budou podílet obce, města a kraje, které významně profitují z rozvoje turistiky, či zda jim bude věnováno místo i ve státním rozpočtu.